

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
HENRIKA SAUGMANDSGAARDA ØE
přednesené dne 15. července 2021¹

Věc C-160/20

**Stichting Rookpreventie Jeugd,
Stichting Inspire2live,
Rode Kruis Ziekenhuis BV,
Stichting ClaudicatioNet,
Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde,
Nederlandse Vereniging voor Verzekeringsgeneeskunde,
Accare, Stichting Universitaire en Algemene Kinder- en Jeugdpsychiatrie Noord-Nederland,
Vereniging Praktijkhoudende Huisartsen,
Nederlandse Vereniging van Artsen voor Longziekten en Tuberculose,
Nederlandse Federatie van Kankerpatiëntenorganisaties,
Nederlandse Vereniging Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde,
Nederlandse Vereniging voor Cardiologie,
Koepel van Artsen Maatschappij en Gezondheid,
Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde,
Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde,
College van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam
proti
Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
za přítomnosti:
Vereniging Nederlandse Sigaretten- en Kerftabakfabrikanten (VSK)**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce předložená rechtbank Rotterdam (soud v Rotterdamu, Nizozemsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Výroba, obchodní úprava a prodej tabákových výrobků – Směrnice 2014/40/EU – Cigarety s filtrem – Maximální úrovně emisí – Článek 4 odst. 1 – Metoda měření emisí dehtu, nikotinu a oxidu uhelnatého na základě norem ISO – Nevyhlášení obsahu těchto norem v *Úředním věstníku Evropské unie* – Požadavky ohledně vyhlášení – Článek 297 odst. 1 třetí pododstavec SFEU – Podmínky přístupu k obsahu uvedených norem – Zásada volného přístupu“

¹ – Původní jazyk: francouzština.

I. Úvod

1. Může unijní normotvůrce v legislativních aktech, které přijímá, odkazovat na mezinárodní normy vypracované soukromou organizací (v projednávaném případě normy ISO²), aniž by obsah těchto norem vyhlásil v *Úředním věstníku Evropské unie* a aniž by občanům Evropské unie zajistil přímý a bezplatný přístup k tomuto obsahu s tím, že tyto normy jsou přístupné u této organizace po zaplacení poplatku za autorská práva, která si tato organizace nárokuje?

2. Taková je v podstatě jedna z otázek položených rechtbank Rotterdam (soud v Rotterdamu, Nizozemsko), na které má Soudní dvůr v projednávané věci odpovědět.

3. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla předložena v rámci sporu mezi Stichting Rookpreventie Jeugd (Nadace pro prevenci užívání tabáku u mládeže, Nizozemsko, dále jen „Stichting“) a dalších 15 entit (dále jen společně „žalobci v původním řízení“) na straně jedné a Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Státní tajemník pro veřejné zdraví, sociální péči a sport, Nizozemsko, dále jen „staatssecretaris“) na straně druhé.

4. V této souvislosti se předkládající soud snaží konkrétněji zjistit, zda *podmínky přístupu* k obsahu norem ISO uvedených v čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40/EU³, který stanoví metodu měření emisí dehtu, nikotinu a oxidu uhelnatého z cigaret s filtrem, jsou v souladu s požadavky na vyhlášení stanovenými v čl. 297 odst. 1 třetím pododstavci SFEU⁴ a se zásadou transparentnosti, která mimo jiné tvoří podklad tohoto ustanovení.

5. Na závěr svého výkladu navrhu, aby Soudní dvůr rozhodl, že čl. 297 odst. 1 třetí pododstavec SFEU nevyžaduje, aby byl obsah dotčených norem ISO v *Úředním věstníku* vyhlášen. Mimoto uvedu důvody, proč se domnívám, že *podmínky přístupu* k obsahu těchto norem nejsou v rozporu s obecnými zásadami, jejichž výrazem je toto ustanovení.

II. Právní rámec

A. Nařízení (ES) č. 1049/2001

6. Článek 12 nařízení (ES) č. 1049/2001⁵ stanoví:

„1. Orgány zpřístupní veřejnosti dokumenty v co nejširším měřítku v elektronické formě nebo prostřednictvím rejstříku v souladu s pravidly daného orgánu.

² – A to normy, které jsou stanoveny International Organization for Standardization (ISO) (Mezinárodní organizace pro normalizaci). Tato nevládní organizace, která má sídlo v Ženevě (Švýcarsko), je tvořena sítí národních normalizačních orgánů, v jejímž rámci jsou zejména zastoupeny všechny členské státy (po jednom orgánu za členský stát). ISO je soukromá entita, jejíž prostředky pocházejí z poplatků a příspěvků od jejích členů, z prodeje jejích publikací, z prodeje služeb a z případných příspěvků od dárců (viz článek 21.1 stanov ISO, které jsou dostupné na následující internetové adrese: <https://www.iso.org/fr/publication/PUB100322.html>).

³ – Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 3. dubna 2014 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků a o zrušení směrnice 2001/37/ES (Úř. věst. 2014, L 127, s. 1).

⁴ – Ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že předkládající soud se Soudního dvora v podstatě dotazuje i na to, zda je nevyhlášení dotčených norem ISO v souladu s nařízením Rady (EU) č. 216/2013 ze dne 7. března 2013 o elektronickém vydávání *Úředního věstníku Evropské unie* (Úř. věst. 2013, L 69, s. 1). Napříště zdůrazňuji, že toto nařízení není podle mého názoru pro účely tohoto řízení o předběžné otázce relevantní. Uvedené nařízení totiž neobsahuje žádný údaj směřující k vyjasnění, které dokumenty musejí být vyhlášeny v *Úředním věstníku*.

⁵ – Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 30. května 2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise (Úř. věst. 2001, L 145, s. 43; Zvl. vyd. 01/03, s. 331).

2. Zejména legislativní dokumenty, to znamená dokumenty vytvořené nebo obdržené v průběhu procesu přijímání aktů, které jsou v členských státech nebo pro členské státy právně závazné, by měly být s výhradou článků 4 a 9 přímo přístupné.

[...]

7. Článek 4 odst. 2 tohoto nařízení stanoví:

„[...], odepřou orgány přístup k dokumentu, pokud by jeho zpřístupnění vedlo k porušení ochrany

– obchodních zájmů fyzické nebo právnické osoby, včetně duševního vlastnictví,

– [...]

B. Nařízení (EU) č. 1025/2012

8. Článek 6 odst. 1 nařízení (EU) č. 1025/2012⁶ stanoví:

„Národní normalizační orgány podporují a umožňují přístup malých a středních podniků k normám a k procesům tvorby norem, aby bylo dosaženo většího zapojení do systému normalizace, například prostřednictvím

[...]

c) poskytnutí bezplatného přístupu nebo zvláštních sazeb za účast v normalizačních činnostech;

d) poskytnutí bezplatného přístupu k návrhům norem;

e) poskytnutí bezplatného přístupu ke shrnutí obsahu norem na svých internetových stránkách;

[...]

9. Článek 10 odst. 6 tohoto nařízení stanoví:

„Pokud harmonizovaná norma splňuje požadavky, které má tato norma upravovat a které jsou stanoveny v příslušném harmonizačním právním předpisu Unie, zveřejní Komise bezodkladně odkaz na tuto harmonizovanou normu v [Úředním věstníku] nebo jej jiným způsobem zveřejní v souladu s podmínkami stanovenými v příslušném aktu harmonizačních právních předpisů Unie.“

⁶ – Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 25. října 2012 o evropské normalizaci, změně směrnic Rady 89/686/EHS a 93/15/EHS a směrnic Evropského parlamentu a Rady 94/9/ES, 94/25/ES, 95/16/ES, 97/23/ES, 98/34/ES, 2004/22/ES, 2007/23/ES, 2009/23/ES a 2009/105/ES, a kterým se ruší rozhodnutí Rady 87/95/EHS a rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1673/2006/ES (Úř. věst. 2012, L 316, s. 12).

C. Směrnice 2014/40

10. Bod 11 odůvodnění směrnice 2014/40 uvádí:

„Pro měření obsahu dehtu, nikotinu a oxidu uhelnatého v cigaretách (dále jen ‚úrovně emisí‘) by mělo být postupováno podle příslušných mezinárodně uznávaných norem ISO. [...]“

11. Článek 3 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Úrovně emisí cigaret uvedených na trh nebo vyrobených v členských státech (dále jen ‚maximální úrovně emisí‘) nesmí být větší než:

- a) 10 mg dehtu na cigaretu;
- b) 1 mg nikotinu na cigaretu;
- c) 10 mg oxidu uhelnatého na cigaretu.“

12. Článek 4 odst. 1 uvedené směrnice stanoví:

„1. Emise dehtu, nikotinu a oxidu uhelnatého z cigaret se měří na základě normy ISO 4387 v případě dehtu, normy ISO 10315 v případě nikotinu a normy ISO 8454 v případě oxidu uhelnatého.

Přesnost měření dehtu, nikotinu a oxidu uhelnatého se určuje podle normy ISO 8243.“

III. Spor v původním řízení, předběžná otázka a řízení před Soudním dvorem

13. Dopisy ze dne 31. července a 2. srpna 2018 požádali žalobci v původním řízení Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (Nizozemský úřad pro kontrolu potravin a spotřebního zboží, Nizozemsko, dále jen „NVWA“), aby zajistil, že u cigaret s filtrem nabízených spotřebitelům v Nizozemsku, jsou-li užívány v souladu se svým předpokládaným účelem, budou dodrženy maximální úrovně emisí dehtu, nikotinu a oxidu uhelnatého stanovené v čl. 3 odst. 1 směrnice 2014/40, a případně aby přijal donucovací opatření za tím účelem, aby byly výrobky, které tyto požadavky porušují, staženy z trhu⁷.

14. Rozhodnutím ze dne 20. září 2018 zamítl NVWA žádost o donucovací opatření jednoho z žalobců v původním řízení, a to Stichting, jejímž účelem je prevence užívání tabáku u mládeže. Stichting spolu s ostatními žalobci v původním řízení podali proti tomuto rozhodnutí ke staatssecretaris správní stížnost.

15. Dne 31. ledna 2019 zamítl staatssecretaris stížnost Stichting jako neopodstatněnou a stížnost ostatních žalobců v původním řízení odmítl jako nepřípustnou.

⁷ – Z předkládacího usnesení vyplývá, že návrh na donucovací opatření se v souladu s použitelným nizozemským právem opíral o článek 14 Tabaks- en rookwarenwet (zákon o tabákových výrobcích a kuřáckém zboží). Toto ustanovení přiznává NVWA pravomoc vydat správní příkaz vůči výrobcům, dovozcům a distributorům tabákových výrobků v případě, že nedodržují čl. 17a odst. 1 a 2 téhož zákona, tj. pokud nepřijmou opatření nutná k uvedení svých výrobků do souladu s platnými požadavky nebo, případně, pokud je nestáhnou z trhu.

16. Žalobci v původním řízení podali proti tomuto naposledy uvedenému rozhodnutí žalobu k předkládajícímu soudu. Vereniging Nederlandse Sigaretten- en Kerftabakfabrikanten (Nizozemské sdružení výrobců cigaret a tabáku, Nizozemsko, dále jen „VSK“) požádalo, aby bylo v původním řízení uznáno za třetí stranu. Této žádosti bylo vyhověno.

17. V rámci tohoto řízení Stichting v podstatě tvrdí, že metoda měření obsahu dehtu, nikotinu a oxidu uhelnatého v cigaretách s filtrem, uvedená v čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40, není závazná. Podle Stichting by tyto emise měly být měřeny zejména s ohledem na stanovené užití těchto výrobků, a konkrétně na to, že prsty a rty kuřáků částečně zakrývají mikroperforace provedené ve filtru cigaret. V důsledku toho jsou uvedené emise ve skutečnosti vyšší, než je touto metodou možné určit⁸. Za těchto okolností je třeba použít jinou metodu, která více chrání zdraví spotřebitelů⁹.

18. Staatssecretaris, k němuž se přidává i VSK, s touto argumentací nesouhlasí a tvrdí, že čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40 má závaznou povahu. Vnitrostátní orgány se tedy nemohou z vlastního rozhodnutí od metody předepsané tímto ustanovením odchýlit. Rozhodnutí, zda se toto ustanovení změnilo nebo nikoli, přísluší každopádně unijnímu normotvůrci.

19. S ohledem na tyto argumenty se předkládající soud snaží *předně* zjistit, zda skutečnost, že normy ISO, podle nichž se emise dehtu, nikotinu a oxidu uhelnatého z cigaret s filtrem měří, nejsou vyhlášeny v Úředním věstníku a jsou přístupné u ISO pouze za úplat, je slučitelná zejména s režimem vyhlášení stanoveným v čl. 297 odst. 1 třetím pododstavci SFEU a dále se zásadou transparentnosti.

20. *Zadruhé* si klade otázku týkající se závaznosti metody měření úrovně emisí stanovené v čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40 a dále platnosti tohoto ustanovení z hlediska cílů též směrnice a dalších nadřazených právních norem¹⁰.

21. Za těchto okolností se rechtbank Rotterdam (soud v Rotterdamu) rozhodnutím ze dne 20. března 2020, došlým Soudnímu dvoru dne 24. března 2020, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru zejména následující předběžnou otázku¹¹:

„Je koncepce metody měření stanovená v čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40, založená na normách ISO, které nejsou volně přístupné, v souladu s čl. 297 odst. 1 třetím pododstavcem SFEU, jakož i se zásadou transparentnosti, která mimo jiné tvoří podklad uvedeného článku?“

⁸ – Podle žalobců v původním řízení je metoda uvedená v čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40 založena na použití zařízení ke kouření, v němž nejsou mikroperforace ve filtru cigaret zakryty. Tyto mikroperforace umožňují nasávání čistého vzduchu přes filtr, a tedy snížení obsahu dehtu, nikotinu a oxidu uhelnatého ve vdechovaném kouři. Naopak kuřák, jehož prsty a rty tento filtr částečně blokují, pohlčuje kouř, v němž jsou tyto látky koncentrovány více.

⁹ – Stichting tvrdí, že by se měla použít metoda měření „Canada Intense“. Tato metoda by podle Stichtingu umožnila více se přiblížit skutečným podmínkám používání cigaret s filtrem, poněvadž by předpokládala zablokování mikroperforací provedených ve filtru. Pro pořádek poznamenávám, že uvedená metoda je v současné době ze strany ISO přezkoumávána (v tomto ohledu viz <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:tr:19478:-2:ed-1:v1:fr>).

¹⁰ – Konkrétně si předkládající soud klade otázku týkající se souladu uvedené metody s čl. 114 odst. 3 SFEU o sblížení právních předpisů v oblasti zdraví a dále s Rámcovou úmluvou Světové zdravotnické organizace o kontrole tabáku (podepsanou v Ženevě dne 21. května 2003, jejímiž stranami jsou Evropská unie a její členské státy) a s články 24 a 35 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), které se týkají práv dítěte a ochrany zdraví.

¹¹ – Jelikož se toto stanovisko zaměřuje na určité zvláštní aspekty projednávané věci, je zde uvedena pouze relevantní otázka. Všechny předběžné otázky jsou k nahlédnutí na internetu a v Úředním věstníku (Úř. věst. 2020, C 222, s. 17).

22. Stichting, VSK, nizozemská vláda, Evropský parlament, Rada Evropské unie a Evropská komise předložily Soudnímu dvoru písemná vyjádření. V projednávané věci se nekonalo jednání k přednesu řečí. Účastníci řízení a zúčastnění nicméně písemně odpověděli na otázky položené Soudním dvorem dne 9. února 2021.

IV. Analýza

A. Úvodní poznámky

23. V souladu s žádostí Soudního dvora se toto stanovisko zaměří na první předběžnou otázku.

24. Touto otázkou, která se dělí na dvě části, žádá předkládající soud *jednak* o to, aby Soudní dvůr upřesnil, zda čl. 297 odst. 1 třetí pododstavec SFEU vyžaduje vyhlášení norem ISO uvedených v čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40 v Úředním věstníku, a *jednak* o to, aby Soudní dvůr rozhodl, zda jsou podmínky přístupu k obsahu těchto norem (které kromě toho, že nejsou vyhlášeny v Úředním věstníku, dává ISO k dispozici veřejnosti pouze za úplat, aniž by unijní orgány zpřístupnily jejich obsah přímo a bezplatně) slučitelné se zásadou transparentnosti.

25. Úvodem chci zdůraznit, že jelikož Soudnímu dvoru byla v projednávané věci položena otázka, která se v konečném důsledku týká *přístupnosti obsahu práva*, a tedy možnosti občanů se s právem seznámit, musí být podle mého názoru východiskem pro odpověď na tuto otázku evidentně to, že v demokratické společnosti musí mít každý občan volný přístup k obsahu práva. Jde o jeden ze základů právního státu¹².

26. Tato zásada volného přístupu k obsahu zákona musí být podle mého názoru zaručena přinejmenším ze dvou důvodů. První důvod vychází z úsloví, že „neznalost zákona neomlouvá“, které s sebou nutně nese, že zákon nelze vůči jednotlivcům *uplatňovat* dříve, než mají možnost se s ním seznámit. Druhý důvod vyplývá z toho, že je nutné, aby občané v širokém smyslu slova měli možnost nahlížet do všech předpisů přijatých orgány veřejné moci, které řídí život ve společnosti, aby mohli zajistit jejich dodržování¹³ a účinně vykonávali práva, která jim jsou v demokratické společnosti přiznána¹⁴. V tom ostatně spočívá samotná podstata postupu žalobců v původním řízení: svou žalobou k předkládajícímu soudu se tyto entity, jejichž společným účelem je prevence užívání a závislosti na tabáku, právě snaží poukázat na to, že čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40 stanoví metodu měření, která podle jejich názoru zdraví spotřebitelů nechrání dostatečně.

¹² – Připomínám, že zásada právního státu je zakotvena v článku 2 SEU.

¹³ – Doplnuji, že Evropský soud pro lidská práva sám v tomto ohledu rozhodl, že má-li být zásah do základního práva „stanoven zákonem“, předpokládá to, že zákon (který zahrnuje jak psané, tak nepsané právo) musí být *dostatečně přístupný*: občan musí mít možnost disponovat za okolností daného případu dostatečnými informacemi o právních normách, které se na daný případ použijí. Mimoto uvedený soud uvedl, že za „zákon“ lze považovat pouze normu stanovenou s dostatečnou přesností umožňující občanovi, aby upravil své chování; pokud si v případě potřeby opatří informované poradenství, musí být schopen předvídat v míře přiměřené okolnostem případu důsledky, které mohou z určitého jednání vyplynout (viz Evropský soud pro lidská práva, 26. dubna 1979, Sunday Times v. Spojené království, EC:ECHR:1979:0426JUD000653874, bod 49).

¹⁴ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 1. července 2008, Švédsko a Turco v. Rada (C-39/05 P a C-52/05 P, EU:C:2008:374, bod 46).

27. Plyne z této zásady, že normy ISO, na které se odkazuje v legislativním aktu Unie, jako je v projednávaném případě směrnice 2014/40¹⁵, musejí být vyhlášeny v Úředním věstníku nebo, přinejmenším, že orgány Unie jsou povinny zajistit, aby byl jejich obsah přímo a bezplatně zpřístupněn veřejnosti?

28. V tomto ohledu musím nejprve upřesnit, že žádné ustanovení unijního práva se specificky nezabývá požadavky na zveřejnění, kterým musí vyhovět *mezinárodní normy*, jako jsou dotčené normy ISO, pokud na ně takový legislativní akt odkazuje. Článek 10 odst. 6 nařízení č. 1025/2012, který obsahuje konkrétní povinnosti, pokud jde o zveřejňování *harmonizovaných norem*¹⁶, se konkrétně nevztahuje na normy ISO. V této souvislosti je podle mého názoru důležité mít na paměti, že tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se netýká otázky, zda vyhlášení jiných technických norem, ať už vnitrostátních, harmonizovaných nebo evropských¹⁷, v Úředním věstníku musí být úplné, či nikoli a zda jejich obsah musí být volně přístupný veřejnosti. V projednávané věci jde výhradně o otázku mezinárodních norem, přesněji norem ISO vypracovaných soukromou organizací, jejíž financování pochází zejména z prodeje norem, jejichž je autorkou¹⁸.

29. Jak zdůrazním v další části svého výkladu, odpověď na první předběžnou otázku závisí podle mého názoru na způsobu, jakým legislativní akt Unie, který odkazuje na normy ISO, takové normy užívá.

30. V tomto ohledu je podle mého mínění relevantních vícero prvků. Projednávaná věc mě povede k tomu, abych zdůraznil tři. *Zaprvé* jsou dotčené normy nezbytné k seznámení se se „základními požadavky“ legislativního aktu, který na ně odkazuje, nebo mají ve vztahu k těmto požadavkům technickou a vedlejší povahu? *Zadruhé* je účelem těchto norem ukládat povinnosti podnikům, jejichž výrobky nebo činnosti jsou uvedenými normami dotčeny? *Zatřetí* v případě, že tyto normy mají technickou a vedlejší povahu a jejich účelem není ukládat povinnosti takovým podnikům, z čehož plyne (jak vysvětlím v oddílu B tohoto stanoviska), že nemusejí být vyhlášeny v Úředním věstníku podle čl. 297 odst. 1 třetího pododstavce SFEU, je skutečnost, že unijní orgány nestanoví velkorysejší podmínky přístupu, než jsou ty, které již stanovila ISO, nepřiměřenou překážkou tomu, aby se s nimi mohla seznámit veřejnost, a tím i překážkou obecným zásadám, které tvoří podklad posledně uvedeného ustanovení (oddíl C)?

31. Dodávám, že důležitost naposledy uvedeného prvku je podle mého názoru menší, je-li jasné, že se normy ISO, na které legislativní akt odkazuje, podobají určité formě kodifikace technických znalostí *odborníky* a *pro odborníky*¹⁹. Naproti tomu čím se norma více přibližuje k oblasti, v níž se mohou občané pokoušet uplatnit práva, která jim jsou přiznána v demokratické společnosti (jako

¹⁵ – Dodávám, že jiná nařízení a směrnice užívají normy ISO podobně jako čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40, tj. tak, že zahrnují pouze odkaz na tyto normy. Viz například nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 576/2013 ze dne 12. června 2013 o neobchodních přesunech zvířat v zájmovém chovu a o zrušení nařízení (ES) č. 998/2003 (Úř. věst. 2013, L 178, s. 1; Zvl. vyd. 03/39, s. 75), jehož příloha II, nadepsaná „Technické požadavky na transpondéry“, odkazuje na normy ISO 11784 a 11785. Opět jako příklad viz rovněž směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/90/EU ze dne 23. července 2014 o lodní výstroji a o zrušení směrnice Rady 96/98/ES (Úř. věst. 2014, L 257, s. 146), jejíž příloha III, nadepsaná „Požadavky, které musí splňovat subjekty posuzování shody, aby se mohly stát oznamovacími subjekty“, odkazuje na normy ISO/IEC 17065:2012 a 17025:2005.

¹⁶ – V souladu s těmito požadavky musí být v Úředním věstníku zveřejněn pouze odkaz na harmonizované normy, a nikoli jejich úplný obsah.

¹⁷ – V rámci Unie se normy označují jako národní, mezinárodní, evropské nebo harmonizované podle toho, zda byly přijaty národním nebo mezinárodním normalizačním orgánem, evropskou normalizační organizací nebo na základě žádosti Komise o uplatnění harmonizačních právních předpisů Unie [viz čl. 2 odst. 1 písm. a), b), c) a d) nařízení č. 1025/2012].

¹⁸ – V tomto ohledu odkazují na poznámku pod čarou č. 2 v tomto stanovisku.

¹⁹ – Viz Brunet, A., „Le paradoxe de la normalisation: une activité d'intérêt général mise en œuvre par les parties intéressées“, *La normalisation en France et dans l'Union européenne: une activité privée au service de l'intérêt général?*, Presses universitaires d'Aix-Marseille, Aix-en-Provence, 2012, s. 51.

například v projednávaném případě oblasti zdraví a ochrany spotřebitelů), tím více je třeba tento prvek zohlednit, a tím více je třeba se zabývat otázkou, zda obsah normy musí být volně přístupný veřejnosti.

B. K vyhlášení podle čl. 297 odst. 1 třetího pododstavce SFEU (první část první otázky)

32. Připomínám, že čl. 297 odst. 1 SFEU v rámci svého třetího pododstavce vyžaduje, aby byly *legislativní akty* vyhlášeny v Úředním věstníku.

33. V projednávaném případě je podle mého názoru třeba zkoumat dva případy. *Bud'* lze dotčené normy ISO považovat samy o sobě za „legislativní akty“ a v takovém případě je jasné, že na základě tohoto ustanovení je nezbytné úplné vyhlášení jejich obsahu (oddíl 1), *nebo* tyto normy nelze považovat za normy, které by odpovídaly této definici, a je tedy třeba si klást otázku, zda je podle uvedeného ustanovení přesto vyžadováno vyhlášení jejich obsahu potud, pokud představují „prvky“ legislativního aktu (a to směrnice 2014/40) (oddíl 2).

1. Dotčené normy ISO nejsou samy o sobě „legislativními akty“

34. Pojem „legislativní akty“ je vymezen v čl. 289 odst. 3 SFEU tak, že zahrnuje „[p]rávní akty přijaté legislativním postupem“. Soudní dvůr rozhodl, že v souladu s tímto ustanovením lze právní akt kvalifikovat jako unijní „legislativní akt“ pouze tehdy, že byl přijat na základě ustanovení Smluv, které *bud'* výslovně odkazuje na řádný legislativní postup uvedený v čl. 289 odst. 1 a článku 294 SFEU, nebo na zvláštní legislativní postup popsáný v čl. 289 odst. 2 SFEU²⁰.

35. V projednávaném případě se všichni účastníci a zúčastnění v tomto řízení, s výjimkou žalobců v původním řízení, domnívají, že normy ISO, na které odkazuje čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40, nelze považovat za akty, které by samy o sobě byly „legislativními akty“.

36. Tento názor bez obtíží sdílím.

37. Je totiž zřejmé, že tyto normy – které, jak správně připomněla Komise, byly vypracovány soukromou organizací, a to ISO²¹ – nepodléhaly řádnému ani zvláštnímu legislativnímu postupu *v pravém slova smyslu*, tj. postupu směřujícímu specificky k jejich přijetí unijním normotvůrcem na základě ustanovení Smluv.

38. *Ani* okolnost, že uvedené normy si poté, co byly přijaty ISO, v průběhu legislativního postupu vedoucího k přijetí směrnice 2014/40 vybral unijní normotvůrce k měření úrovně emisí cigaret s filtrem a k ověření, že tyto emise zůstávají pod horními hranicemi stanovenými v čl. 3 odst. 1 této směrnice, neumožňuje podle mého názoru učinit závěr, že byly samy o sobě tímto postupem „přijaty“ jako „legislativní akty“. Jediným účelem tohoto postupu bylo totiž přijetí uvedených směrnic.

²⁰ – Viz rozsudek ze dne 6. září 2017, Slovensko a Maďarsko v. Rada (C-643/15 a C-647/15, EU:C:2017:631, bod 62).

²¹ – Na rozdíl od harmonizovaných norem, které jsou výsledkem spolupráce mezi evropskými normalizačními organizacemi, členskými státy a Komisí, poněvadž jsou vypracovávány soukromými organizacemi na základě zmocnění Komise (daného na základě směrnice), se orgány Unie na procesu vypracovávání norem ISO nepodílejí.

39. Vzhledem k těmto okolnostem a jelikož z výše uvedených ustanovení Smlouvy o FEU jasné plyne, že autoři Smlouvy se rozhodli pro *formální přístup*²², na jehož základě jsou „legislativní akty“ jako takové kvalifikovány pouze v případě, že byly přijaty řádným legislativním postupem nebo zvláštním legislativním postupem, se mi jeví jako jasné, že dotčené normy ISO nelze považovat za akty, které by samy o sobě do této kategorie aktů náležely²³.

2. *Dotčené normy ISO jsou „prvky“ legislativního aktu, jehož úplné vyhlášení v Úředním věstníku se však nevyžaduje*

40. Z předchozího pododdílu plyne, že v kontextu projednávané věci lze za akt odpovídající definici „legislativního aktu“ ve smyslu čl. 289 odst. 3 SFEU považovat pouze směrnici 2014/40, která v Úředním věstníku vyhlášena byla. Normy ISO, na které odkazuje čl. 4 odst. 1 této směrnice, jsou, převezmu-li výraz použitý nizozemskou vládou, nanejvýš „prvky“ tohoto legislativního aktu.

41. Musejí být tyto prvky podle čl. 297 odst. 1 třetího pododstavce SFEU vyhlášeny v plném znění v Úředním věstníku? Podle mého názoru nikoli.

42. V tomto ohledu poznamenávám, že ve svém stanovisku ve věci Heinrich²⁴, která se týkala případu, kdy v Úředním věstníku nebyla vyhlášena příloha nařízení²⁵, zdůraznila generální advokátka Sharpston, že nevyhlášení takové přílohy znamená „[v]yhlášení pouhého rámce bez veškerého věcného obsahu“ a je „vadným a nedostatečným vyhlášením“, které nesplňuje požadavky čl. 297 odst. 2 SFEU (o vyhlásování *nelegislativních aktů* přijatých ve formě nařízení, směrnic a rozhodnutí).

43. S touto analýzou, která se mi jeví jako použitelná na režim vyhlásování *legislativních aktů* stanovený v čl. 297 odst. 1 třetím pododstavci SFEU, souhlasím. Podle mého názoru by naposledy uvedené ustanovení pozbylo smysl, kdyby se v Úředním věstníku musel vyhlášovat pouze rámec formalizující přijetí takového aktu, a nikoli jeho celá „podstata“.

44. Jak vysvětlím dále, uvedené ustanovení však podle mého názoru nevyžaduje vyhlášení v Úředním věstníku v případech, v nichž jsou jako v projednávané věci „prvky“, na něž se odkazuje v jednom nebo vícero ustanoveních legislativního aktu, normy ISO, které odpovídají pouhým upřesněním technické a vedlejší povahy oproti „základním požadavkům“ tohoto aktu (první kritérium) a jejich účelem není *ukládat* povinnosti podnikům, jejichž výrobky nebo činnosti jsou takovými normami dotčeny (druhé kritérium).

²² – Převezmeme-li slova z výrazu použitého generálním advokátem Botem v jeho stanovisku ve věcech Slovensko v. Rada a Maďarsko v. Rada (C-643/15 a C-647/15, EU:C:2017:618, bod 63).

²³ – Pokud jde o otázku, zda by vyhlášení úplného znění dotčených norem ISO v Úředním věstníku mohlo být výslovně vyžadováno na základě jiných ustanovení unijního práva, pro pořádek poznamenávám, že zveřejnění jiných dokumentů než „legislativních aktů“ a „nelegislativních aktů“ uvedených v článku 297 SFEU stanoví článek 13 nařízení č. 1049/2001. Technické normy, na které se odkazuje ve směrnících nebo nařízeních, však nelze připojit k žádné z kategorií dokumentů uvedených v tomto ustanovení.

²⁴ – C-345/06, EU:C:2008:212, bod 67.

²⁵ – A to nařízení Komise (ES) č. 622/2003 ze dne 4. dubna 2003, kterým se stanoví prováděcí opatření ke společným základním normám letecké bezpečnosti (Úř. věst. 2003, L 89, s. 9; Zvl. vyd. 07/007, s. 252).

a) *Dotčené normy ISO mají oproti „základním požadavkům“ obsaženým v čl. 3 odst. 1 směrnice 2014/40 technickou a vedlejší povahu (první kritérium)*

45. „Základními požadavky“ rozumím pravidla, která se v unijním legislativním aktu, jehož účelem je vymežit předběžné podmínky pro uvedení výrobků do oběhu na vnitřním trhu (jako jsou v projednávaném případě cigarety s filtrem), vztahují právě k těmto podmínkám a spolu s tím odrážejí jádro politické volby, kterou normotvůrce učinil za účelem naplnění svých cílů²⁶.

46. S ohledem na tuto definici mám za to, že otázka, zda normy ISO, na které se odkazuje v takovém legislativním aktu, musejí být vyhlášeny v Úředním věstníku, či nikoliv závisí na způsobu, jakým s těmito „základními požadavky“ souvisejí a blíží se tak „podstatě“ aktu. Konkrétně je podle mého názoru třeba odlišit situaci, kdy mají takové normy oproti těmto základním požadavkům *technickou a vedlejší povahu*, od situace, kdy jsou tyto normy nezbytné k určení jejich působnosti nebo k pochopení jejich obsahu.

47. V projednávaném případě *zprvu* konstatuji, že účelem norem ISO, na které se odkazuje v čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40, je na *technické* úrovni podrobně vymežit metodu, na jejímž základě se měří emise dehtu, nikotinu a oxidu uhelnatého u cigaret s filtrem.

48. Ze vztahu mezi tímto ustanovením a čl. 3 odst. 1 uvedené směrnice *zadruhé* vyplývá, že zatímco se tyto normy týkají *pouze* metody měření používané k ověření dodržování maximálních úrovní emisí stanovených v naposledy uvedeném ustanovení, tyto úrovně odrážejí jádro politické volby, kterou učinil normotvůrce Unie za účelem naplnění jejích cílů ochrany spotřebitelů, a zejména ochrany zdraví²⁷. K tomu přistupuje skutečnost, že jednak cigarety s filtrem, na které se vztahuje směrnice 2014/40, nesmějí být uvedeny na trh, jsou-li tyto úrovně překročeny (jinak řečeno, tytéž úrovně jsou předběžnou podmínkou pro uvedení těchto výrobků na trh), a jednak že s těmito úrovněmi, které jsou výslovně kvantifikovány v čl. 3 odst. 1 této směrnice²⁸, se může seznámit každý občan Unie nezávisle na těchto normách.

49. Z těchto okolností vyvozuji, že v kontextu uplatňování směrnice 2014/40 je podle mého názoru třeba za „základní požadavky“ považovat *nikoli* dotčené normy ISO, nýbrž maximální úrovně emisí obsažené v čl. 3 odst. 1 uvedené směrnice. Normy ISO, na které se odkazuje v čl. 4 odst. 1 téže směrnice, mají nadto ve vztahu k takovým požadavkům *vedlejší povahu*.

50. Dále vysvětlím, že tento závěr je podpořen tím, že tytéž normy neukládají výrobcům a dovozcům cigaret s filtrem žádné povinnosti (druhé kritérium).

²⁶ – Tento pojem si vypůjčuji z *Příručky pro uplatňování směrnic vypracovaných na základě ustanovení nového přístupu a globálního přístupu Komise* publikované v roce 2000 (která se přesněji týká harmonizovaných norem přijatých na základě tohoto nového přístupu) a v níž jsou „základní požadavky“ popsány jako veškerá ustanovení nezbytná k *dosažení cíle* směrnice, která podmiňují *uvedení výrobku na trh*.

²⁷ – Viz zejména bod 59 odůvodnění směrnice 2014/40: „[j]e [...] nezbytné zajistit, aby povinnosti, které jsou ukládány výrobcům, dovozcům a prodejcům tabákových výrobků a souvisejících výrobků, nezaručovaly pouze vysokou úroveň ochrany zdraví a spotřebitele [...]“.

²⁸ – Viz bod 11 tohoto stanoviska.

b) Účelem dotčených norem ISO není ukládat povinnosti podnikům, jejichž výrobky jsou těmito normami dotčeny (druhé kritérium)

51. Pokud jde o druhé kritérium, je důležité připomenout, že „normami“ jsou v širokém slova smyslu v rámci Unie definovány „technick[é] specifikace přijat[é] uznávaným normalizačním orgánem [...], jejichž dodržování *není* povinné“²⁹. Normy tedy obecně nemají ukládat povinnosti podnikům, jejichž výrobků se tyto normy týkají.

52. S ohledem na předchozí oddíl však uznávám, že za předpokladu, že by unijní normotvůrce užil normy ISO za účelem stanovení povinností pro tyto podniky, měly by být takové normy v zásadě připojeny ke kategorii „základních požadavků“³⁰ a být tudíž vyhlášeny v Úředním věstníku³¹. Jejich dodržování by se totiž stalo předběžnou podmínkou pro uvedení dotčených výrobků do oběhu na vnitřním trhu³².

53. V projednávaném případě mám za to, že účelem norem ISO uvedených v čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40 není ukládat povinnosti výrobcům a dovozcům cigaret s filtrem.

54. Je pravda, že podle mého názoru unijní normotvůrce tím, že přijal naposledy uvedené ustanovení, neuvažoval o tom³³, že by emise z cigaret s filtrem mohly být laboratořemi, pověřenými v souladu se čl. 4 odst. 2 této směrnice dohledem nad těmito emisemi, měřeny na základě jiné metody, než je metoda stanovená dotčenými normami ISO.

55. I když uznávám tuto závaznost ve vztahu ke kontrolním laboratořím³⁴, mám však za to, že jedinou skutečnou povinností, kterou v projednávaném případě mají výrobci a dovozci cigaret s filtrem, je, aby tyto emise dodržovaly maximální úroveň emisí stanovené v čl. 3 odst. 1 uvedené směrnice. Tito dovozci a výrobci nejsou sami o sobě povinni použít metodu měření, která je stanovena normami ISO uvedenými v čl. 4 odst. 1 téže směrnice.

56. Mimoto jelikož se soulad uvedených výrobků musí vždy posuzovat *pouze* ve vztahu k těmto maximálním úrovním emisí, jeví se mi, že se tyto dovozci a výrobci mohou i bez znalosti obsahu dotčených norem ISO ujistit, že tyto horní hranice budou dodrženy, a tedy uvést výrobky, které jsou v souladu s těmito základními požadavky, na trh.

²⁹ – Viz čl. 2 odst. 1 nařízení č. 1025/2012 (kurzivou zvýraznil autor stanoviska).

³⁰ – V tomto ohledu poznamenávám, že Soudní dvůr v širším kontextu než v kontextu projednávané věci uznal, že vyhlášení aktů unijních orgánů veřejné moci a jejich prvků v Úředním věstníku je vyžadováno zejména tehdy, je-li účelem těchto aktů ukládat povinnosti jednotlivcům. Přesněji, ve svém rozsudku ze dne 10. března 2009, Heinrich (C-345/06, EU:C:2009:140, bod 61) Soudní dvůr v podstatě rozhodl, že zveřejnění přílohy, která nebyla vyhlášena v Úředním věstníku, bylo každopádně nutné, neboť účelem přizpůsobujících opatření, která stanovila, bylo uložení povinností jednotlivcům. V jiném rozsudku (a to v rozsudku ze dne 12. května 2011, Polska Telefonia Cyfrowa, C-410/09, EU:C:2011:294, bod 34) Soudní dvůr rovněž konstatoval, že pokyny Komise, jejichž přijetí bylo stanoveno jedním z ustanovení směrnice, musejí být vyhlášeny v Úředním věstníku v případech, kdy obsahují „povinnosti, které by mohly být přímo nebo nepřímo uloženy jednotlivcům“.

³¹ – Pro pořádek uvádím, že některé členské státy (a to přesněji Francouzská republika, Maďarsko, Nizozemské království a Slovenská republika) stanoví, že musejí-li být technické normy užívány povinně, musejí být volně a bezplatně přístupné. V tomto ohledu Conseil d'État (Státní rada, Francie) ostatně rozhodla, že „v souladu s cílem přístupnosti právní normy majícím ústavní hodnotu musí být možné do [...] norem, jejichž uplatňování je povinné, nahlédnout bezplatně“ (Conseil d'État, šestý senát, 28. července 2017, č. 402752, FR:CECHS:2017:402752.20170728). S tímto upřesněním je však přístup k těmto normám v praxi podle všeho vskutku omezený. V tomto ohledu Association française de normalisation (AFNOR) uvádí, že na žádost ISO bylo pozastaveno bezplatné nahlížení do všech norem vypracovaných touto organizací.

³² – Upřesňuji, že otázka, zda jsou dotčené normy ISO užívány povinně či nikoli, je konkrétněji předmětem druhé, a nikoli první předběžné otázky. Vzhledem k tomu se domnívám, že v rámci odpovědi na první otázku je užitečné již nyní uvést několik upřesnění ohledně tohoto aspektu této předběžné otázky.

³³ – S výjimkou toho, že podle čl. 4 odst. 3 směrnice 2014/40 přijímá Komise akty v přenesené pravomoci za účelem přizpůsobení metod měření těchto látek.

³⁴ – V tomto rozsahu souhlasím s názorem Komise, která uvádí, že dotčené normy *musejí* být užity za účelem určení, zda cigarety s filtrem uvedené na trh dodržují tyto maximální úrovně emisí.

57. S ohledem na výše uvedené mám za to, že účelem těchto norem není ukládat povinnosti výrobcům a dovozcům cigaret s filtrem, což potvrzuje jejich *technickou* a *vedlejší* povahu ve vztahu k „základním požadavkům“, které jsou stanoveny v čl. 3 odst. 1 směrnice 2014/40 a vztahují se na uvedené osoby.

c) *Dílčí závěry*

58. Zkoumání obou kritérií uvedených v bodě 44 tohoto stanoviska mě vede k závěru, že na normy ISO, na které se odkazuje v čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40, se nevztahuje pravidlo o vyhlásování, které je stanoveno v čl. 297 odst. 1 třetím pododstavci SFEU. Ve vztahu k maximálním úrovním emisí stanoveným v čl. 3 odst. 1 této směrnice, které představují „základní požadavky“ tohoto aktu, jsou totiž tyto normy nadále *technickými a vedlejšími* prvky, které podle mého názoru nemusejí být vyhlášeny v Úředním věstníku.

59. Dodávám, že splňují-li tyto normy obě tato kritéria, jsou podle mého názoru unijním normotvůrcem užity způsobem, který se v konečném důsledku blíží způsobu stanovenému pro harmonizované normy přijaté na základě směrnic „nového přístupu“³⁵, u nichž měl normotvůrce za to, že stačí vyhlášení odkazů na tyto normy v Úředním věstníku.

60. V tomto ohledu upřesňuji, že v rozsudku James Elliott Construction³⁶, který se týkal takové harmonizované normy³⁷, Soudní dvůr poté, co zmínil, že právní účinky takové normy jsou podmíněny předchozím vyhlášením odkazů na ni v Úředním věstníku, uvedl, že má pravomoc vykládat její obsah v rámci řízení o předběžné otázce. Nikterak nezohlednil okolnost, že obsah harmonizovaných norem není v úplném znění vyhlášen v Úředním věstníku.

61. V tomto ohledu poznamenávám, že Soudní dvůr neopomene, a to ani v rámci řízení o předběžné otázce, zpochybnit premisy ohledně výkladu práva Unie, které se mu zdají být pochybné³⁸. V projednávaném případě tak však neučinil, a to i když nesplnění příslušných požadavků na vyhlášení by se přímo dotklo možnosti, aby tato norma vyvolávala právní účinky³⁹.

³⁵ – Tj. směrnice, které byly přijaty na základě usnesení Rady ze dne 7. května 1985 o novém přístupu k technické harmonizaci a normám (Úř. věst. 1985, C 136, s. 1) (což není případ směrnice 2014/40). Normy vypracované na základě tohoto „nového přístupu“ mají společné to, že nejsou závazné pro podniky, jejichž výrobky jsou těmito normami dotčeny (s tím, že jejich dodržení ze strany uvedených podniků s sebou naproti tomu nese *domněnku shody* se základními požadavky, které na ně lze uplatňovat). Mimoto mají uvedené normy formou technických specifikací pouze upřesnit „základní požadavky“, jejichž působnost lze pochopit nezávisle na nich při výkladu příslušné směrnice.

³⁶ – Rozsudek ze dne 27. října 2016 (C-613/14, dále jen „rozsudek James Elliott Construction“, EU:C:2016:821).

³⁷ – Jelikož tato norma byla přijata na základě směrnice „nového přístupu“ [a to směrnice Rady 89/106/EHS ze dne 21. prosince 1988 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se stavebních výrobků (Úř. věst. 1989, L 40, s. 12; Zvl. vyd. 13/09, s. 296)]. V tomto ohledu odkazuji na poznámku pod čarou č. 35 v tomto stanovisku.

³⁸ – Viz například v oblasti duševního vlastnictví rozsudek ze dne 29. července 2019, Funke Medien NRW (C-469/17, EU:C:2019:623, body 16 až 26).

³⁹ – Ve světle rozsudku James Elliott Construction neshledávám důvod, proč by se na dotčené normy ISO měly uplatnit další požadavky na vyhlášení. Je pravda, že harmonizované normy, které byly podobně jako ty, o které šlo v rozsudku James Elliott Construction, přijaty na základě „nového přístupu“, mají tu zvláštnost, že byly vypracovány *po* přijetí směrnic, jejichž základní požadavky mají pomoci upřesnit, a že se tudíž v celém souboru znění těchto směrnic nevyskytuje žádný odkaz na tyto normy. Pochybují však, že z tohoto rozdílu může plynout, že normy ISO, na které legislativní akt přímo odkazuje, se dotýkají spíše „podstaty“ tohoto aktu a že jejich obsah musí být v úplném znění vyhlášen v Úředním věstníku. Kdyby tomu tak mělo být, pak by se otázka vyhlášení technické normy v Úředním věstníku stala závislou na tom, zda norma existuje už v době přijetí legislativního aktu, poněvadž by se uplatnily různé požadavky na vyhlášení v závislosti na tom, zda tento akt přímo odkazuje na normu, která již byla soukromou organizací vypracována, nebo pouze stanoví, že ji taková organizace vypracuje. Podle mého názoru by šlo o rozlišení, které by bylo možné označit pouze za „umělé“ a které by již nemělo žádný vztah k podstatným kritériím, která jsem zdůraznil v bodech 43 a 44 tohoto stanoviska a která jsou podle mého názoru jediná relevantní.

62. S ohledem na všechny tyto úvahy mám za to, že na první část první předběžné otázky je třeba odpovědět tak, že nevyhlášení úplného znění obsahu norem ISO, na které se odkazuje v čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40, v Úředním věstníku neporušuje čl. 297 odst. 1 třetí pododstavec SFEU.

C. K obecným zásadám, které tvoří podklad čl. 297 odst. 1 třetího pododstavce SFEU (druhá část první otázky)

63. Druhou částí své první předběžné otázky se předkládající soud snaží zjistit, zda jsou *podmínky přístupu* k obsahu dotčených norem ISO v souladu se zásadou transparentnosti, která mimo jiné tvoří podklad čl. 297 odst. 1 třetího pododstavce SFEU.

64. Má analýza této problematiky bude uspořádána následovně. V první části upřesním, co je třeba rozumět zásadou transparentnosti, na niž ve své otázce předkládající soud odkazuje. Vysvětlím, že podle mého názoru předkládající soud ve skutečnosti odkazuje na zásadu volného přístupu k obsahu zákona, jejíž význam jsem připomněl již v bodě 25 tohoto stanoviska. Ve druhé části uvedu, že otázku, kterou je třeba si v této fázi položit, je ta, zda orgány Unie musejí stanovit velkorysejší podmínky přístupu, než jsou ty, které již stanoví ISO (která vyžaduje zaplacení poplatku od osob, které chtějí získat přístup k obsahu norem, které ISO vypracovává), tj. zajistit, aby tyto normy byly přímo a bezplatně dostupné všem. Zdůrazním, že odpověď na tuto otázku závisí na tom, zda jsou podmínky přístupu k obsahu těchto norem jednak odůvodněné, a jednak, zda nejsou nepřiměřenou překážkou tomu, aby se s těmito normami mohla seznámit veřejnost.

1. K relevanci zásady transparentnosti

65. Pojem „transparentnost“ není v ustanoveních Smluv doslovně uveden. Autoři Smluv si v čl. 1 druhém pododstavci SEU, který odkazuje na rozhodnutí přijímaná co nejotevřeněji a co nejbližší občanům, a v čl. 15 odst. 1 SFEU, který stanoví, že „[s] cílem podpořit řádnou správu věcí veřejných a zajistit účast občanské společnosti“ jednají orgány, instituce a jiné subjekty Unie co nejotevřeněji, zvolili výraz „zásada otevřenosti“.

66. Soudní dvůr vyložil zásadu otevřenosti v tom smyslu, že tato zásada je v uvedených ustanoveních vyjádřena obecně a je konkretizována zejména „právem na přístup“ k dokumentům, které je zakotveno v čl. 15 odst. 3 SFEU, v článku 42 Listiny a v nařízení č. 1049/2001⁴⁰.

⁴⁰ – Viz rozsudky ze dne 28. června 2012, Komise v. Agrofert Holding (C-477/10 P, EU:C:2012:394, bod 53), a ze dne 21. ledna 2021, Leino-Sandberg v. Parlament (C-761/18 P, EU:C:2021:52, bod 37 a citovaná judikatura).

67. Průhlednost [transparentnost] je podle bodu 2 odůvodnění tohoto nařízení spojena s právem na přístup k dokumentům⁴¹. Toto právo podle mého chápání netvoří podklad, nýbrž doplňuje povinnost vyhlášení, která je již stanovena v článku 297 SFEU, tím, že zavazuje orgány k tomu, aby veřejnosti zpřístupňovaly ty kategorie dokumentů, které nespádají do působnosti posledně uvedeného ustanovení⁴².

68. V této souvislosti tedy transparentnost podle mého názoru odkazuje spíše na možnost občanů kontrolovat veškeré informace, které tvořily základ legislativního aktu⁴³, než na možnost mít přístup k obsahu samotného legislativního aktu a k „prvkům“ tohoto aktu, což je jádro problematiky, o kterou v projednávané věci jde.

69. S ohledem na výše uvedené se podle mého názoru předkládající soud druhou částí své první předběžné otázky snaží ve skutečnosti dotázat se Soudního dvora nikoli na zásadu transparentnosti, nýbrž na zásadu volného přístupu k obsahu zákona. Podle mého názoru je jasné, že tato zásada – která sice není zakotvena ve zněních Smluv nebo v Listině, nýbrž která nastupuje jako základ zásady právního státu zakotvené v článku 2 SEU – tvoří podklad čl. 297 odst. 1 třetího pododstavce SFEU. Jaký silnější a konkrétnější projev uvedené zásady by bylo totiž možné nalézt než povinnost vyhlásit obsah zákona?

70. Podle mého mínění nezavazuje-li toto ustanovení k vyhlášení prvků, na které odkazují ustanovení legislativního aktu (jako jsou v projednávaném případě normy ISO, na které se odkazuje v čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40), v Úředním věstníku, vyžaduje tatáž zásada, aby orgány Unie zaručily *nejširší možný přístup* k těmto prvkům pro všechny občany. Jakékoli omezení možnosti občanů svobodně se s ním seznámit musí být tedy jednak odůvodněno a jednak nesmí být této možnosti nepřiměřeně na překážku.

71. Jak jsem uvedl v bodě 26 tohoto stanoviska, jsou dva důvody, pro které zásada volného přístupu k obsahu zákona existuje. Jednak je logickým následkem zásady právní jistoty, která vyžaduje, aby právní normy byly jasné, přesné a s předvídatelnými účinky, tak aby se dotčené osoby mohly orientovat v právních situacích a vztazích, které vyplývají z unijního právního řádu⁴⁴. Dále pak tím, že občanům zaručuje volný přístup k obsahu zákona, tj. ke všem předpisům přijatým orgány veřejné moci, kterými se řídí život ve společnosti, jim umožňuje, aby vykonávali svá demokratická práva. Nikdo by nemohl zpochybnit zákon a usilovat o jeho změnu, kdyby nebylo možné se s ním seznámit.

⁴¹ – V souladu s bodem 2 odůvodnění nařízení č. 1049/2001 umožňuje průhlednost [transparentnost] občanům blíže se účastnit rozhodovacího procesu a zaručuje, že správní orgány budou mít ve vztahu k občanům větší legitimitu, účinnost a odpovědnost.

⁴² – Vztahuje se například na „dokumenty vytvořené nebo obdržené v průběhu procesu přijímání aktů, které jsou v členských státech nebo pro členské státy právně závazné“ (viz čl. 12 odst. 2 nařízení č. 1049/2001). V tomto ohledu ostatně poznamenávám, že podle mého názoru je stále možné opřít se o toto ustanovení s cílem stanovit, že obsah dotčených norem ISO by měl být zpřístupněn přímo jakožto součást dokumentů „obdržených“ v průběhu procesu přijímání aktů, které jsou v členských státech nebo pro členské státy právně závazné“ (kurzivou zvýraznil autor stanoviska), neboť předpokládám, že normotvůrce získal jejich kopii v průběhu postupu, který vedl k přijetí směrnice 2014/40. Po tomto upřesnění však konstatuji, že článek 4 nařízení č. 1049/2001 stanoví vícero výjimek z přístupu k dokumentům orgánů a že podle čl. 4 odst. 2 odeprou orgány přístup k dokumentu, pokud by jeho zpřístupnění vedlo k porušení ochrany obchodních zájmů, včetně duševního vlastnictví. Jelikož ISO má k těmto normám autorská práva, jejich zpřístupnění by tedy mohlo být ryze teoreticky odepřeno na základě posledně uvedeného ustanovení, a to přinejmenším pokud by opačný postup nebyl odůvodněn převažujícím veřejným zájmem.

⁴³ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 1. července 2008, Švédsko a Turco v. Rada (C-39/05 P a C-52/05 P, EU:C:2008:374, bod 46).

⁴⁴ – Viz rozsudek ze dne 8. prosince 2011, France Télécom v. Komise (C-81/10 P, EU:C:2011:811, bod 100 a citovaná judikatura).

72. Projednávaná věc se dotýká tohoto druhého rozměru zásady volného přístupu k obsahu zákona. Vystává totiž právě v kontextu, kdy se entity, které byly jasně seznámeny s obsahem norem ISO, na které odkazuje čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40, staví proti metodě, kterou tyto normy stanoví za účelem dosažení stažení výrobků, které považují za nesouladné, a v konečném důsledku se snaží zpochybnit rozhodnutí unijního normotvůrce vycházet z uvedených norem.

73. V následujícím pododdílu vysvětlím důvody, proč mám za to, že v projednávané věci jsou podmínky přístupu k obsahu norem ISO, na které se odkazuje v čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40, a konkrétně to, že orgány Unie nestanoví velkorysejší podmínky přístupu pro *veřejnost v širokém smyslu*, než jaké již stanoví ISO, odůvodněné a nejsou nepřiměřenou překážkou pro to, aby se s nimi veřejnost mohla seznámit.

2. Podmínky přístupu k obsahu dotčených norem ISO nejsou v rozporu se zásadou volného přístupu k obsahu zákona

a) K odůvodnění

74. V projednávaném případě je placený přístup k obsahu dotčených norem ISO odůvodněn tím, že tyto normy byly vypracovány soukromou organizací (ISO), jejíž financování pochází mimo jiné z prodeje norem, které vypracovává. Řádné fungování této organizace vychází z toho, aby tato organizace mohla dosáhnout návratnosti svých investic, a to zejména s ohledem na skutečnost, že uvedené normy svou složitostí a technickou povahou vyžadují významné nasazení osobních a hmotných zdrojů ISO. Mimoto pokud si tato organizace nárokuje autorská práva k normám, které přijímá, znamenalo by jejich přímé a bezplatné zpřístupnění obcházení existence takových práv.

75. Možnost tyto normy prodávat je rovněž důležitá pro členy ISO (tj. národní normalizační orgány), poněvadž si ponechávají významnou část zisků z těchto prodejů⁴⁵.

76. Vzhledem k těmto okolnostem je zřejmé, že bezplatnost norem, která by vyplynula z případné povinnosti unijních orgánů stanovit přímý přístup veřejnosti k nim, by měla za následek zmenšení⁴⁶ investic těchto normalizačních orgánů do výzkumu a vývoje norem.

77. V tomto ohledu je podle mého názoru přítom nesporné, že normy ISO zaujímají v normativním prostředí Unie důležité místo, a to zejména proto, že na jejich základě je vypracováno mnoho evropských norem⁴⁷ a že Evropský výbor pro normalizaci (CEN) a ISO uzavřely dohodu⁴⁸ o technické spolupráci, která dává normám ISO v podstatě přednost před

⁴⁵ – V tomto ohledu viz Barrios Villarreal, A., *International Standardization and the Agreement on Technical Barriers to Trade*, Cambridge University Press, Cambridge, 2018, s. 25 a 45. Podle tohoto autora by si tak okolo 70 % dosaženého zisku ponechaly národní normalizační orgány, které jsou členy ISO, a pouze zbývajících 30 % by bylo vyplaceno ISO jako poplatky.

⁴⁶ – V tomto ohledu viz Van Cleynenbreugel, P., a Demoulin, I., „La normalisation européenne après l'arrêt James Elliott Construction du 27 octobre 2016: la Cour de justice de l'Union européenne a-t-elle élargi ses compétences d'interprétation?“, *Revue de la Faculté de droit de l'Université de Liège*, svazek 2, 2017, s. 325.

⁴⁷ – V tomto ohledu viz zejména Medzmariashvili, M., *Regulating European Standardisation through Law: The Interplay between Harmonised European Standards and EU Law*, disertační práce, Univerzita v Lundu, Lund, 2019, s. 59 až 61. Jiní autoři zdůrazňují to, že standardizace a certifikace prováděné pod záštitou ISO neustále rozšiřují svůj potenciál s ohledem na rozvoj globalizace obchodu [viz zejména Penneau A., „Standardisation et certification: les enjeux européens“, *La Standardisation internationale privée, aspects juridiques*, Larcier, Brusel, 2014, s. 120].

⁴⁸ – Dohoda o technické spolupráci mezi ISO a CEN (Vídeňská dohoda), podepsaná v roce 1991 a dostupná v elektronickém znění na této internetové adrese:

<https://isotc.iso.org/livelink/livelink/fetch/2000/2122/4230450/4230458/>

Agreement_on_Technical_Cooperation_between_ISO_and_CEN_%28Vienna_Agreement%29.pdf?nodeid=4230688&vernum=-2.

evropskými normami⁴⁹. Používání mezinárodních norem, a zejména norem ISO je nezbytné rovněž s ohledem na Dohodu o technických překážkách obchodu (TBT)⁵⁰, jejímiž stranami jsou všichni členové Světové obchodní organizace (WTO), a to včetně Evropské unie.

78. K tomu přistupuje skutečnost, že normalizace je v širším smyslu normotvůrcem vnímána jako strategický nástroj⁵¹ umožňující podporovat právní předpisy a politiky Unie⁵².

79. I když jsou totiž normy tradičně prezentovány jako forma kodifikace znalostí odborníky a pro odborníky⁵³, jsou podstatné pro rozvoj vnitřního trhu. Uznává se, že mají také rostoucí význam pro mezinárodní obchod⁵⁴. Kromě jejich značných ekonomických přínosů (zejména v oblasti konkurenceschopnosti podniků⁵⁵ a usnadnění obchodu⁵⁶) jsou všudypřítomné v každodenním životě⁵⁷ a dále v mnoha oblastech veřejné politiky⁵⁸.

80. Vzhledem k těmto úvahám mám za to, že skutečnost, že unijní orgány nestanoví velkorysejší podmínky přístupu k obsahu norem ISO, než jaké stanoví ISO (a některé vnitrostátní normalizační orgány), je odůvodněna *jednak* potřebou této organizace a těchto orgánů financovat vypracování svých norem a svých činnosti a *jednak* významem těchto norem pro unijní právní předpisy. Zbývá mi však ještě prozkoumat, zda zátěž, kterou tyto poplatky představují pro občana, není nepřiměřeným zásahem do jeho možnosti seznámit se s tímto obsahem.

⁴⁹ – Viz sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru „Strategická vize pro evropské normy – další pokroky v posílení a urychlení udržitelného růstu evropského hospodářství do roku 2020“, ze dne 1. června 2011 [COM (2011) 311 final], dostupné na této internetové adrese: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=celex%3A52011DC0311>.

⁵⁰ – Dohoda o technických překážkách obchodu Světové obchodní organizace (WTO). Tato dohoda je dostupná na této internetové adrese: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/17-tbt.pdf. V článku 2.4 této dohody se konkrétněji uvádí: „Where [...] relevant international standards exist [...], Members shall use them, or the relevant parts of them, as a basis for their technical regulations except when such international standards [...] would be an ineffective or inappropriate means for the fulfilment of the legitimate objectives pursued, for instance because of fundamental climatic or geographical factors or fundamental technological problems.“ V tomto ohledu viz rovněž Mattli, W. a Bütche, T., „Setting International Standards: Technological Rationality or Primacy of Power?“, *World Politics*, svazek 56, č. 1, 2003, s. 2.

⁵¹ – Viz bod 9 odůvodnění nařízení č. 1025/2012.

⁵² – Viz bod 25 odůvodnění nařízení č. 1025/2012. Pokud jde konkrétně o mezinárodní normy, poznamenávám, že Rada zdůraznila potřebu podporovat v rámci Unie používání těchto norem [v tomto ohledu viz usnesení Rady ze dne 28. října 1999 o úloze normalizace v Evropě (Úř. věst. 2000, C 141, s. 1)].

⁵³ – Viz Brunet, A., „Le paradoxe de la normalisation: une activité d'intérêt général mise en œuvre par les parties intéressées“, *La normalisation en France et dans l'Union européenne: une activité privée au service de l'intérêt général?*, Presses universitaires d'Aix-Marseille, Aix-en-Provence, 2012, s. 51.

⁵⁴ – Viz bod 6 odůvodnění nařízení č. 1025/2012. Viz rovněž Medzmariashvili, M., *op. cit.*, s. 18.

⁵⁵ – Viz bod 20 odůvodnění nařízení č. 1025/2012.

⁵⁶ – Podle Komise vedou normy mimo jiné ke snížení nákladů, možným především díky „úsporám z rozsahu, možnosti předvídat technické požadavky, nižším transakčním nákladům a možnosti přístupu k normalizovaným prvkům“ [viz sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru „Strategická vize pro evropské normy – další pokroky v posílení a urychlení udržitelného růstu evropského hospodářství do roku 2020“, ze dne 1. června 2011, COM(2011) 311 final, s. 6].

⁵⁷ – „Standards are ubiquitous in our daily life. We encounter hundreds of standards as we go about our day [...]. As such, it is difficult to imagine what the world would look like without standards; nothing would fit, and life would be fraught with danger“ [Medzmariashvili, M., *op. cit.*, s. 53].

⁵⁸ – Viz body 19 a 22 odůvodnění nařízení č. 1025/2012, z nichž plyne, že normy mohou „pomoci řešit závažné společenské otázky“, jako jsou změna klimatu, udržitelné využívání zdrojů, inovace, stárnutí populace, integrace zdravotně postižených osob, ochrana spotřebitelů, bezpečnost práce a pracovní podmínky nebo blaho občanů.

b) *K neexistenci nepřiměřené překážky tomu, aby veřejnost mohla získat přístup k obsahu dotčených norem ISO*

81. V tomto ohledu *předně* připomínám, že každý občan Unie může získat přístup k obsahu norem vypracovaných ISO. Jediná překážka pro tento přístup je peněžního rázu, poněvadž poskytnutí tohoto obsahu touto organizací podléhá podmínce, že bude uhrazena platba za přístupová práva, kterou tato organizace stanoví.

82. *Dále* je podle mého názoru nutné zdůraznit zejména tyto skutečnosti.

83. *Zprvé* zátěž, která spočívá na občanu, musí být vyváжена oproti zájmu unijního normotvůrce mít k dispozici efektivní a účinný systém normalizace, který nejenže poskytuje pružnou a transparentní platformu, nýbrž je rovněž finančně únosný⁵⁹.

84. V tomto ohledu upřesňuji, že to, že normy jsou vypracovávány soukromými entitami (jako je ISO), má své výhody, o které se unijní normotvůrce rozhodl opřít svou legislativní techniku, když na tyto normy odkazuje v nařízeních a směrnících. Patří mezi ně jejich vysoká odbornost, schopnost rychle se přizpůsobit novým technickým výzvám a flexibilita jejich postupů, která umožňuje zejména účast soukromých činitelů⁶⁰.

85. Tuto zátěž je *zadruhé* třeba vyvážit oproti zájmu odborníků na tom, aby se unijní normotvůrce nezřekl používání těchto norem kvůli tomu, že jsou placené. K tomuto bodu Komise zdůraznila, že jelikož je běžnou praxí, aby byli činitelé relevantního trhu zastoupeni v normalizačních orgánech⁶¹, je i v jejich zájmu, aby právní předpisy EU užívaly normy vypracované těmito soukromými entitami a nedefinovaly tyto technické specifikace samy.

86. Zájmy odborníků jsou však ve věci, jako je ta, o kterou jde v původním řízení, podle mého názoru méně důležité, dotýkají-li se dotčené normy oblastí, v nichž, jak jsem zdůraznil v bodě 31 tohoto stanoviska, se občané mohou o to více snažit uplatnit svá práva, konkrétněji oblastí ochrany zdraví a spotřebitele. V tomto případě musejí podle mého názoru unijní orgány zejména zajistit, aby občané měli co nejširší možný přístup k obsahu těchto norem.

87. *Zatřetí a v* tomto ohledu dodávám, že ačkoli zejména z čl. 6 odst. 1 nařízení č. 1025/2012 plyne, že unijní normotvůrce neuvažoval o tom, že by přístup k normám (v širokém smyslu) měl být z úřední povinnosti bezplatný, nic to nemění na tom, že vnitrostátní normalizační orgány mají podle tohoto ustanovení povinnost podporovat a usnadňovat tento přístup malým a středním podnikům (MSP)⁶². Uvedené ustanovení tak již samo o sobě odráží hledání spravedlivé rovnováhy mezi snahou učinit uvedený přístup co nejjednodušším a uznáním skutečnosti, že úplatnost norem zůstává zásadní složkou unijního normalizačního systému.

⁵⁹ – Viz bod 9 odůvodnění nařízení č. 1025/2012.

⁶⁰ – Viz Medzmariashvili, M., *op. cit.*, s. 21.

⁶¹ – Podle webových stránek ISO jsou normy, které vypracovává, „založeny na znalostech odborníků ve zvolených oblastech [...] – ať už jde o výrobce, distributory, kupující, uživatele, profesní sdružení, spotřebitele nebo regulační orgány“ (zdroj: <https://www.iso.org/fr/standards.html>).

⁶² – Zejména poskytnutím bezplatného přístupu ke shrnutí obsahu norem na svých internetových stránkách, zavedením zvláštních sazeb za poskytování norem nebo zpřístupnění balíčků norem za snížené ceny [viz čl. 6 odst. 1 písm. e) a f) tohoto nařízení].

88. Ačkoli tyto povinnosti nebyly výslovně rozšířeny tak, aby usnadňovaly přístup veřejnosti v širokém smyslu, v praxi tomu tak podle mého názoru může být⁶³. Konkrétně skutečnost, že obsah norem ISO, na které odkazuje čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40, je u ISO přístupný pouze za úplat, neznamená, že se s ním nelze bezplatně seznámit jinými způsoby.

89. V této otázce Parlament a VSK správně připomínají, že nizozemský normalizační orgán umožňuje v projednávaném případě bezplatně nahlédnout do obsahu dotčených norem ISO⁶⁴. Takovou možnost předpokládají i další národní normalizační orgány⁶⁵.

90. *Začtvrté a naposledy* částky, které musí zaplatit občané Unie⁶⁶, kteří chtějí získat přístup k obsahu těchto norem a požádají o něj ISO nebo národní normalizační orgány, se mi *každopádně* nejeví jako nadměrné⁶⁷.

91. Ve světle všech výše uvedených úvah mám za to, že zásada volného přístupu k obsahu zákona nevyžaduje ani *absolutní* záruku přímého a bezplatného přístupu k normám ISO, na které se odkazuje v čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/40, ani jejich vyhlášení v Úředním věstníku. Podmínky přístupu k těmto normám nejsou nepřiměřenou překážkou tomu, aby se s nimi veřejnost mohla seznámit, a odrážejí *spravedlivou rovnováhu* mezi požadavky plynoucími z této zásady na straně jedné a různými dotčenými zájmy na straně druhé.

92. Závěrem dodávám, že politika *bezplatného nahlížení*, uplatňovaná nizozemským normalizačním orgánem (z níž vyplývá, že za předpokladu, že o to požádali, se žalobci v původním řízení mohli s obsahem těchto norem seznámit bezplatně)⁶⁸, je podle mého názoru naprosto chvályhodná⁶⁹, a to tím spíše že vnitrostátním normalizačním orgánům neodnímá možnost prodávat normy ISO tomu, kdo si je chce stáhnout nebo získat jejich kopii. Podle mého názoru by se tato politika měla co nejvíce rozšířit, případně by měla být podpořena unijním normotvůrcem prostřednictvím formálního rozhodnutí, jehož cílem by bylo doplnit záruky stanovené v čl. 6 odst. 1 nařízení č. 1025/2012.

⁶³ – K tomu jsou ostatní národní normalizační orgány vybízeny. V tomto ohledu uvádím, že Komise ve své Zelené knize o rozvoji evropské normalizace: opatření pro rychlejší technologickou integraci v Evropě, ze dne 8. října 1990 [COM (1990) 456 final, s. 51 (Úř. věst. 1991, C 20, s. 1)] zdůraznila, že technické specifikace obsažené v normách by měly být *v zásadě* přístupné veřejnosti.

⁶⁴ – Tímto orgánem je Nederlands Normalisatie Instituut (NEN). Je třeba poznamenat, že, jak ostatně správně uvádí Parlament, dotčené normy ISO byly promítnuty do norem NEN-ISO (konkrétně do norem NEN-ISO 4387, 10315, 8454 a 8243) a jsou k nahlédnutí *přímo a bezplatně* v sídle NEN. Z webové stránky této organizace (dostupné na této adrese: <https://www.nen.nl/en/contact-en>) plyne následující: „If you do not want to purchase a standard, but just want to examine a specific standard, you can do so at NEN in Delft. You can examine all the standards there, but you cannot store them or copy any contents of the standards.“

⁶⁵ – VSK ve svém vyjádření zdůrazňuje například to, že dotčené normy ISO jsou po domluvě přístupné zdarma u německého a irského normalizačního orgánu [Deutsches Institut für Normung (DIN) a National Standards Authority of Ireland (NSAI)].

⁶⁶ – Podle internetových stránek ISO jsou uvedené ceny následující: 118 švýcarských franků (CHF), pokud jde o normu ISO 4387 a 58 CHF, pokud jde o normy ISO 10315, 8454 a 8243.

⁶⁷ – Nevylučuji, že v jiných případech mohou být ceny norem, zejména pokud je jich třeba sečíst velké množství, překážkou pro činitele z občanské společnosti [v tomto ohledu viz sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru „Strategická vize pro evropské normy – další pokroky v posílení a urychlení udržitelného růstu evropského hospodářství do roku 2020“, COM (2011) 311 final].

⁶⁸ – Jak jsem uvedl v bodě 72 tohoto stanoviska, je zřejmé, že žalobci v původním řízení měli k tomuto obsahu přístup (i když v průběhu tohoto řízení nebylo upřesněno, jakým způsobem).

⁶⁹ – Podle toho, jak mu rozumím, je tento přístup založen na tom, že za účelem kompenzování bezplatnosti tohoto přístupu platí nizozemská vláda NEN náhradu, aby zajistila finanční životaschopnost tohoto orgánu. Dodávám, že přinejmenším pokud jde o evropské normy (tj. normy přijaté evropskými normalizačními organizacemi), unijní normotvůrce jasně uvedl, že jedním z jeho cílů je zajistit *spravedlivý a transparentní přístup všem* účastníkům trhu v celé Unii, a to zejména v případech, kdy jejich použití umožňuje dodržet dotčené právní předpisy Unie (viz bod 43 odůvodnění nařízení č. 1025/2012).

V. Závěry

93. S ohledem na všechny výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr na první předběžnou otázku položenou rechtbank Rotterdam (soud v Rotterdamu, Nizozemsko) odpověděl takto:

„Podmínky přístupu k normám ISO, na které odkazuje čl. 4 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/40/EU ze dne 3. dubna 2014 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků a o zrušení směrnice 2001/37/ES, neporušují čl. 297 odst. 1 třetí pododstavec SFEU ani zásadu volného přístupu k obsahu zákona, která tvoří podklad tohoto ustanovení.“